

Lenka Sýkorová: Umělecký výzkum nemůže zůstat uzavřený v ateliéru

24.9.2026 - Monika Bechná | Západočeská univerzita v Plzni

Druhý ročník doktorandské konference na Sutnarce se poprvé otevírá doktorandkám a doktorandům z dalších uměleckých škol v České republice a na Slovensku. Odborná garantka setkání Lenka Sýkorová vysvětluje, co může přinést umělecký výzkum a proč se neobejde bez kritické debaty.

Lenka Sýkorová už více než dvacet let jako nezávislá kurátorka podporuje začínající umělkyně, umělce, designérky a designéry. Na Fakultě designu a umění Ladislava Sutnara Západočeské univerzity v Plzni se věnuje také doktorandkám a doktorandům a je odbornou garantkou jejich konference. V rozhovoru pro INFO.zcu mluví nejen o konferenci, ale i o významu a možnostech uměleckého výzkumu.

Co vás vedlo k založení doktorandské konference na Sutnarce a jakou podobu odborné debaty jste tím chtěli na fakultě rozvinout?

Založení doktorandské konference vycházelo z potřeby vytvořit na Sutnarce stabilní odbornou platformu pro veřejnou prezentaci probíhajících doktorských výzkumů. Je přirozené, že individuální vztah mezi doktorandem a školitelem musí být paralelně doplňován prezentací výzkumu před odbornou veřejností, dalšími konzultacemi a konfrontací s různými odbornými a metodologickými perspektivami. Právě možnost formulovat vlastní výzkum před širším odborným fórem, diskutovat jej a získávat zpětnou vazbu považujeme za důležitou součást doktorského studia.

První ročník tuto možnost nabídl uvnitř fakulty, druhý s podtitulem Mezi teorií a praxí se ve čtvrtek 1. října poprvé otevírá doktorandům z dalších uměleckých vysokých škol v Česku a na Slovensku. Proč ta změna?

Od začátku jsme konferenci chápali jako projekt, který by měl postupně překročit hranice jedné instituce. Cílem je prezentovat aktuální doktorské výzkumy v oblasti umění, designu a příbuzných oborů a vytvořit přirozené prostředí pro jejich vzájemnou výměnu, komparaci metodologických přístupů a odbornou diskusi napříč institucemi. Důležitá je právě možnost setkání různých podob doktorského výzkumu – od uměleckého výzkumu přes teoreticky orientované projekty až po interdisciplinární přístupy. Konference by tak měla fungovat nejen jako místo prezentace výsledků, ale především jako prostor, kde lze představit výzkum v jeho průběhu, diskutovat jeho otázky a metody a získat zpětnou vazbu důležitou pro jeho další směřování.

Co může umělec nebo designér zjistit prostřednictvím samotné tvorby? Jak vzniká výzkumná otázka a jak se na ni hledá odpověď?

To je velmi komplexní otázka. Umělecká a designérská tvorba vždy určitým způsobem reflektuje skutečnost, ve které žijeme. A ta je dnes velmi křehká – nacházíme se v období mimořádně rychlé technologické akcelerace, ale zároveň společenských, environmentálních a dalších krizí. Umění a design mohou na tuto situaci nejen reagovat, ale také ji zkoumat a pomáhat nám jí porozumět. Právě zde vidím velký potenciál uměleckého výzkumu. Při něm totiž procesem tvorby nevzniká pouze výsledný artefakt – umělecké dílo nebo designérský produkt –, ale také nové poznání. Tvůrčí proces se stává jedním z nástrojů výzkumu. Zásadní ovšem je, aby si doktorandka či doktorand jasně vymezili, co zkoumají, v čem je jejich téma relevantní a inovativní a jakou otázku si prostřednictvím své praxe kladou.

Mohla byste to přiblížit na konkrétním doktorském projektu ze Sutnarky?

Dobře je to vidět například na projektu Michala Poustky. Zabývá se vztahem mezi lidským vnímáním a technologiemi rozšířené reality. Jednou ze základních otázek jeho výzkumu je, kde končí skutečnost, kterou vnímáme smysly, a kde začíná realita, kterou si konstruuje naše mysl. Odpověď nehledá pouze prostřednictvím teorie. Vytváří experimentální prostředí v rozšířené realitě, v níž například mění naše běžné vnímání času, prostoru nebo gravitace a sleduje, jak na tyto změny účastníci reagují. Samotná umělecká tvorba se tak stává prostředkem, kterým lze výzkumnou otázku zkoumat. Důležitá je potom další fáze – prezentace a ověřování výsledků. Umělecký výzkum nemůže zůstat uzavřený pouze v ateliéru. Výsledky je třeba prezentovat odborné i širší veřejnosti, diskutovat je, sledovat reakce publika a získané poznatky zpětně zapojovat do dalšího výzkumu a tvorby. Vzniká tak určitý cyklus: výzkumná otázka vede k tvůrčímu experimentu, ten k novému poznání a jeho prezentace a reflexe následně umožňují původní otázku zpřesňovat a výzkum dále rozvíjet.

Konference dává prostor také rozpracovaným projektům. Co může pro jejich další směřování znamenat kritická debata s lidmi, kteří vycházejí z jiných oborů a zkušeností?

Konference je především prostorem pro kritickou debatu nad rozpracovanými doktorskými projekty. Doktorské studium na Sutnarce je výrazně zaměřeno na interdisciplinární přístupy, které jsou důležitou součástí také uměleckého výzkumu. Doktorandská konference je proto ideálním prostředím pro sdílení nových poznatků napříč obory. Konfrontace s odlišnými metodami, zkušenostmi a způsoby uvažování může doktorandkám a doktorandům pomoci zpřesnit výzkumné otázky, ověřit zvolené postupy a podívat se na vlastní projekt z nové perspektivy.

Jeden z letošních okruhů se věnuje identitě, moci a historické paměti. Který z vybraných příspěvků podle vás zvlášť dobře ukazuje, co může umělecký výzkum přinést do veřejné debaty o těchto otázkách?

Velmi dobře to ukazují dva projekty našich doktorandek, které k tématu identity přistupují z rozdílných perspektiv. Nicole Langrová se ve svém výzkumu zabývá sebeprezentací generace digital natives a tím, jak digitální prostředí a sociální sítě proměňují naše vnímání a prezentaci vlastního „já“. Prostřednictvím motivu masky otevírá otázky autenticity, performativity a vědomé konstrukce identity v digitálním prostředí. Odlišnou cestou k tématu identity přistupuje Karíma Al-Mukhtarová, která vychází z vlastní zkušenosti kulturně hybridní identity. Ve svém doktorském projektu ji propojuje s experimentálním pěstováním a šlechtěním rostlin. Biologická hybridizace se zde stává paralelou pro zkoumání kulturní hybridizace, migrace, adaptace a kulturní paměti. Oba projekty podle mě dobře ukazují, jak může umělecký výzkum vycházet z osobní zkušenosti a aktuálních společenských otázek, prostřednictvím umělecké tvorby je kriticky zkoumat a následně je otevírat odborné i širší veřejné debatě.

V čem vidíte osobitost doktorského studia na Sutnarce? Pro jaké tvůrčí nebo výzkumné záměry tu podle Vás existuje zvlášť dobré zázemí?

Osobitost doktorského studia na Sutnarce vidím především v otevřenosti mezioborovému a experimentálnímu výzkumu. Vizuální umělecká a designérská tvorba zde není chápána pouze jako cesta k výslednému dílu nebo estetickému účinku, ale také jako způsob, jak poznávat a kriticky reflektovat realitu, která nás obklopuje. To je podle mě zvlášť důležité dnes, kdy se vizuální kultura i způsoby komunikace velmi rychle proměňují. Velkou výhodou Sutnarky je přitom její zázemí. Doktorandky a doktorandi mohou využívat technologické a multimediální laboratoře, experimentovat s novými médii a technologiemi a zároveň pracovat napříč jednotlivými ateliéry a obory. Důležitou součástí studia je také možnost zahraničních stáží, mezinárodních konzultací a zapojení do výstavních, výzkumných a dalších projektů i mimo fakultu, které může být podpořeno granty. Právě propojení tvůrčího experimentu, technologií, teoretického uvažování a mezinárodní zkušenosti vytváří podle mě dobré prostředí pro projekty, které hledají nové způsoby vizuálního poznávání a komunikace a reagují na současné společenské i technologické změny.

Koho byste si přála v publiku potkat i mimo okruh doktorandek a doktorandů? Co může konference nabídnout člověku, který se o současné umění zajímá, ale s uměleckým výzkumem zatím nemá zkušenost?

Těším se, že se na konferenci potkám s kolegyněmi a kolegy, se kterými jsem se během své více než dvacetileté odborné praxe už profesně setkala, ale zároveň věřím, že se zde otevře prostor pro nové kontakty a odborné vztahy. Protože se od počátku své praxe zaměřuji také na podporu začínajících umělkyň, umělců, designerek a designérů, těším se především na mladší část publika. Právě studujícím magisterských programů nebo těm, kteří stojí na začátku své tvůrčí dráhy, může konference otevřít obzory a ukázat, kam lze po ukončení studia dále směřovat vlastní tvůrčí energii. Pro ty, kteří zatím nemají zkušenost s doktorským studiem, může zároveň na konkrétních projektech ukázat umělecký výzkum jako jednu ze současných cest, jak vlastní tvůrčí myšlení rozvíjet v systematickém výzkumu – od formulování otázek přes hledání vlastních metod až po nové způsoby, jak získané poznání sdílet s odbornou i širší veřejností.

Druhý ročník [doktorandské konference s podtitulem Mezi teorií a praxí](#) se na Sutnarce koná ve čtvrtek 1. října. Zájemci o účast se mohou hlásit **do 25. září 2026 prostřednictvím přihlašovacího [formuláře](#).**

<https://info.zcu.cz/Lenka-Sykorova--Umelecky-vyzkum-nemuze-zustat-uzavreny-v-atelieru/clanek.jsp?id=10008>